

Рік Василя Симоненка в Україні, на Полтавщині

"ПРОРОК

З ПОЛТАВСЬКОГО КРАЮ"

Управління культури Полтавської
обласної державної адміністрації

Полтавська обласна бібліотека
для юнацтва ім. Олесе Гончара

*Рік Василя Симоненка
в Україні, на Полтавщині*

"ПРОРОК З ПОЛТАВСЬКОГО КРАЮ"

Бібліографічна розвідка

91: 83.3(4Укр)6
П 47

Упорядник : *Надія Михайлівна Требіна*

"Пророк з полтавського краю" : бібліографічна розвідка / упорядник Н. М. Требіна; обласна бібліотека для юнацтва ім. О. Гончара. – Полтава. 2015. – 20 с.

У розвідці досліджуються полтавські корені талановитого молодого письменника, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка (1995, посмертно) Василя Симоненка, наголошується на головній темі його творчості – темі любові до рідного краю, України, розкривається його безмежна відданість народу, непримиренність до несправедливості, неправди, за що він і поніс кару.

Адресована вона бібліотекарям, вчителям, студентам, старшокласникам.

З М І С Т

Вступ.....	4
"Я із древнішого роду, бо я – полтавський мужик"	5
"Я для тебе горів, український народе..."	12
"Ти не уник свого хреста?"	15

ВСТУП

*З 28-ми своїх літ
Наш Василь стартував
на немислиму в світі
орбіту...*

М. Вінграновський

2015 рік на урядовому рівні оголошений в Україні Роком Василя Симоненка, видатного письменника, журналіста, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка (1995, посмертно), уродженця Полтавщини.

Відповідну постанову прийняла і Полтавська обласна рада. В роки Незалежності його ім'я увійшло у шкільні підручники з української літератури, а за часів СРСР прокремлівська влада в Україні намагалася пустити в непам'ять Симоненка як українського письменника-патріота з яскраво вираженими національними почуттями у його творчості.

Слово Василя Симоненка – це народна совість в українському письменстві. Не судилося його таланту розкритися повністю (прожив лише 28 років), але те, що він створив – нетлінне.

В трьох розділах, пропонованої молодим користувачам розвідки, в логічній послідовності, на основі творів письменника, літературних праць, збірників, спогадів, окремих публікацій, окреслюється життєвий і творчий шлях нашого земляка, його безмежна відданість рідному народу, непримиренність до зла, неправди, за які він і поніс кару.

"Я ІЗ ДРЕВНІШОГО РОДУ, БО Я – ПОЛТАВСЬКИЙ МУЖИК"

*Рід Симоненка Василя
Іде з полтавських хлібодарів.
Як він любив свої поля,
То сонця прагнучи, то хмари.*

Ф. Гарін

*Найбільше люблю землю, людей,
поезію і... село Біївці на
Полтавщині, де мама
подарувала мені життя.*

В. Симоненко

"Полтавець родом, він закінчив свій короткий життєвий шлях у Черкасах, в Шевченковім краю. 8 січня 1935 – 13 грудня 1963-го... Ці дати обрамляють його життя. І не тільки біографічно пов'язаний він з самою серцевиною української землі: для співу свого, для думи своєї в щасливу мить народила його Україна", – писав наш земляк Олесь Гончар.

Хтозна, чи можна знайти в світі кращий куточок, аніж ті місця, звідки ми родом... Тут нам вперше повіяло запашиим вітром, дихнуло в обличчя теплом рідної землі, продзвеніло у вухах пташиним щебетом і колисковою піснею. А потім – із заповітним словом – передалась і свята мудрість поколінь, і незнищенні звичаї, й давно відшумілі події, й запорошені часом постаті далеких пращурів. І коли Василь Симоненко закликав нас: **"В океані рідного народу відкривай духовні острови!"** – він мав на це моральне право.

Тим його Островом були Біївці на Лубенщині:

*Де стоять в обновах білих, в білому вбранні
Рідні хати, білі хати з хмелем при вікні.*

Ротач П. Грудочка любимої землі : Василь Симоненко і Полтавщина / П. Ротач. – Опішне : "Українське народознавство", 1995. – 96 с. : іл.

Відомий в Україні і краї літературознавець Петро Ротач у своєму невеликому, але дуже вагомому дослідженні, на основі легенд, творів письменників, етнографів, які побували в тих місцях, де побачив світ майбутній поет, відслідковує витoki його творчості, відкриває для нас маловідомі сторінки Симоненкової біографії.

З образом матері асоціювалися у поета образи рідної землі, з якої він брав душевну щедрість. Рідна земля – це насамперед Біївці, навколишня природа, ріка Удай. Рідна земля **"силою своєю напуває, ласкою своєю зігріває"**.

Поет нагадує нам: з любові до рідного села, рідних людей, виростає любов до України.

У недовірливого читача виникне запитання, чи ж про Біївці пише поет?

Про Біївці! Лист П. Ротачу від 5 березня 1963 року це підтверджує:

"Полтавщину згадую лише у вірші "Мій родовід". Але більшість віршів – "на матеріалі" полтавському визріли".

Переконаємось, що *"полтавські рисочки"* (за словами Ю. Сліпка) дорогі молодому письменникові. Виїхавши за межі Полтавщини, Василь Андрійович зберіг любов до рідного краю і переніс її у свою творчість.

1968 року П. Ротач пройшов і проїхав слідами Василя Симоненка від Біївців до Лубен. І зрозумів, як гордився поет своїм селом, своїм козацьким, селянським корінням, з якого виріс його талант. Він був вдячний землі предків, що прослала йому дорогу у широкий світ, пишучи:

*Благослови, добра доле, вередухо вперта,
На цій землі мені жити та на ній і вмерти.*

Козюра І. Біївці – солов'їне гніздечко / І. Козюра // Край. – 2015. – № 129 (січ.). – С. 14–16.

Доктор наук, професор Полтавського університету економіки і торгівлі, знаний у краї історик, Ігор Козюра у статті цитує слова Симоненка: *"Перетворює, оновлює і завітчує землю тільки любов – любов до рідної землі, до людей, до праці"*. Дійсно, у Біївцях, в оточенні добрих, сердечних і щирих односельців, у нелегкі воєнні і повоєнні роки, сформувались погляди, переконання і світогляд поета, якого називають "чистим голосом народної правди".

Вони стали героями його творів, своїми чесними, пристрасними і, водночас, простими рядками він дарував безсмертя: бабусі Онисі, тітці Марії, вишивальниці Любі, матері Ганні, діду Федору.

Саме біївчани були для Василя тим живим і дуже конкретним народом, до якого він звертав своє палке слово.

У січневі дні 2010 року, року Симоненкового 75-річчя, у рідному селі поета побував письменник-полтавець Валентин Чемерис. І так описав це: *"Його край, його мала батьківщина... Північно-західна частина Полтавщини, Лубенський район, неповторний закуток, що дуже відрізняється ландшафтом від "степового краю І. П. Котляревського"*.

При в'їзді до Біївців ліворуч – горби, праворуч – простір аж до лісів у передгір'ї, де тече Удай. Перед вами – урочище легендарного козака Бія, ліворуч – гора Лисак, на якій ховали перших у тих краях козаків легендарних. Там же поховано Василевого діда – мудрого Федора Щербаня".

Побував В. Чемерис і в хаті, де народився і виріс Василько, у школі, в якій він закінчив п'ять класів, нині це школа імені В. Симоненка. Єдина біївська вулиця колись звалася Молодіжною, тепер – Василя Симоненка. Тут і Василів бюст на постаменті. Подробиці читайте в статті:

Чемерис В. Земля, що його народила / В. Чемерис // Літературна Україна. – 2010. – 14 січ. – С. 7.

Поети не можуть бути безридними Іванами. Вони найчутливіші виразники свого народу, й кожна їхня родова гілка поєднана з невмирущим генеалогічним деревом.

Досі ми знали два-три коліна в житті Василя Симоненка з матиного боку, а про батька задовольнялися хіба що куцими переказами. Для науковців, вчителів, студентів, учнів буде цікавою наступна книга:

Сердюк-Баран Л. С. Літопис Щербанівського роду, роду В. А. Симоненка / Л. С. Сердюк-Баран. – Черкаси : «Відлуння-Плюс», 2003. – 62 с.

Троюрідна сестра поета Любов Степанівна видрукувала цікаве дослідження і перед нами розгортаються історичні сторінки поетового родоводу, основне коріння якого в Біївцях.

Він має чотири родові гілки, які нараховують 71 представника. Їй пощастило дізнатись у старих людей, що прабабуся Василя Симоненка Варвара Максимівна Остапенко-Щербань мала дворянську грамоту, яка дісталась їй від батька і загубилась у роки суспільної хуртовини.

Тільки й чули нащадки, що те дворянство було надане йому за військові заслуги. Проникнувши в глиб Щербанівського літопису, Ви побачите поета в проекції на цілі століття, по-новому зрозумієте корені його нащадків – сина Олеся, онуки Мирослави, правнука Гордія.

Без цього тла Василь Андрійович залишився б самотньою постаттю в нашому житті. А так він прийшов до нас із кількома козацькими поколіннями. Авторка дослідження вписала свого троюрідного брата, а нашого дорогого земляка-поета в аннали української історії.

"Вийшов він з того дитинства, що його в самій зав'язі опалила своїми чорними ураганами війна...", – писав Олесь Гончар.

Янишевська В. Василь Симоненко пас гусей за... шматок хліба / В. Янишевська // Коло. – 2004. – 15-21 січ. – С. 7.

Дійсно, говорить ровесник Василя, однокурсник, поет-полтавець Б. Олійник: *"Жилося нам матеріально нелегко. Ми – діти війни, і переважна більшість із нас були напівсиротами"*.

Змалку Василь випасав сусідських гусей, коли вже підріс, став пасти велику рогату худобу. Люди платили йому хлібом, молоком. Щоб натопити в хаті, рубав на Удаї очерет, збирав хмиз.

Незважаючи на завантаженість і вдома, і в школі, хлопець багато читав, **"навіть учителі не читали стільки книжок, як наш найкращий учень..."**, – говорила класний керівник. Підліток мав непересічний розум, добре вчився. Василь не хотів бути відмінником, бо не вірив, що такий бідний, як він, може стати студентом вузу.

Закінчивши школу з золотою медаллю, ставши студентом факультету журналістики Київського державного університету ім. Тараса Шевченка, юнак подякував особисто кожному своєму вчителю за науку.

Доповнює цю статтю і наступний матеріал:

Денисенко К. Дитячі та юнацькі роки В. А. Симоненка / К. Денисенко // Все для вчителя. – 2010. – № 34–35. – С. 94–95.

Першою "ластівкою" в Україні про незабутнього Василя Симоненка стало наступне унікальне видання:

З матір'ю на самоті / автор та упорядник М. Д. Сом. – К. : «Молодь», 1990. – 128 с. : фотоіл.

*Маю я святе синівське право
З матір'ю побуть на самоті,*

ці рядки поета взяв епіграфом до вищеназваної книги однокурсник і товариш Симоненка Микола Сом.

Мати, Ганна Федорівна і М. Сом ведуть діалог: "про безсмертних предків", які постають у її споминах такими: **"Мої батьки – Варвара Потанівна та Федір Трохимович – замолоду обоє були високими та вродливими.**

Батько помер 1949 року, на 76 році життя. Дід Федір був першим Василевим другом і наставником... Він самотужки вивчив грамоту, багато читав. Васі дід розповідав нашу прадавню історію...". Як тут не згадати один з перших віршів Симоненка **"З дитинства"**:

*Мелькають червоні жупани,
Вирує, кипить Дніпро.
І Байда стріляє в султана,
Підвішений за ребро.
І плачу, було, й сміюся,
Як слухаю ті пісні...
Спасибі ж тобі, дідусю,
За те, що ти дав мені...*

Подобиці з життя родини, сина, села, які розповідає мати, безцінні:

"У наших маленьких Біївцях кожна латка землі – це якась дивовижна історія...", – каже мати. І Василь припадав душею до відкритих і забутих народних джерел: до криниці Коцюбинського, яка стоїть при березі Удаю – недалечко від рідної хати, до гори Лисак, немов зеленою шовковою травою, усіяну старими і новими легендами.

Дитинство в селі Біївцях, – відмічає Ганна Федорівна, – зробило Василька сильним і витривалим: він добре плавав, навіть намагався перепливати Удаю з веслом за спиною, стрибав з високої "тарзанки", увяляючи себе на парашуті, щодня ходив пішки до школи дев'ять кілометрів туди і назад, **"як на мої чотирнадцять років, то це не так вже й мало"**, – писав пізніше поет.

Розмову матері і М. Сомы в цій книзі доповнюють оповіді видатних діячів української культури, хвилюючі спогади товаришів поета, його рідних і близьких, цікаві фотодокументи.

Сучасним дослідникам життя і творчості буде цікавою наступна публікація:

Парубоцькі листи Василя Симоненка / Передмова і публікація В. Яременка // Криниця. – 1993. – № 7–9. – С. 72–82. – (Літературна спадщина).

Уродженець Полтавщини, професор-літературознавець Василь Яременко, який особисто знав поета, подаючи цю добірку листів, пише: **"Маю вибачитись перед рідним мені полтавським читачем за фрагментарність коментарів і цитат. Це все-таки уривки із повнішої публікації..."**.

У листах В. Симоненка до О. Щербаня (зібраних невтомним і талановитим журналістом-полтавцем М. Шудрею) головне не парубоцтво. Олексій Якович був для Василя не тільки двоюрідним братом, посвяченим у секрети юності, а й побратимом по перу, цікавою творчою людиною, військовим журналістом, але, насамперед, товаришем.

У рукописній збірці віршів, написаних у 1953–1954 рр., є вірш "Альоші", де є такі рядки:

*Радий я, що життя хороше,
І що друзі мої навкруг,
І що ти з-поміж них, Альоша,
Мій найкращий, найближчий друг.*

Тут є зразок і справжніх "парубоцьких" турбот і роздумів в **"Листі до себе"**:

*Страшно! Мені минуло
лиш 18 літ,
де ж та юнацька сила,
мрій молодих політ.*

Головне в листах – деталі літературного побуту, маса подробиць із особистого життя поета, його родини. Це неоціненні документи про його людську і поетичну долю.

Без цих листів, часто віршованих, скласти повнокровний образ поета неможливо. Перш за все, іскрометний Симоненків, по суті, глибоко національний український гумор. "Симон" може про все і про себе говорити з примруженим оком, як от:

"Величавий дипломанте! Заздрю твоїй Удайській ідилії. З насолодою занурив би своє нікчемне інтелігентське тіло в непорочно чисті води нашої благословенної ріки – чи не єдиної на нашій землі річечки, що не смердить одвійками цивілізації".

Невтомно досліджує Симоненків життєпис професор М. І. Симоненко:

Степаненко М. "Іду до вас із небуття воскреслий" (Полтавські шляхи Василя Симоненка) / М. Степаненко // Рідний край. – 2010. – № 1. – С. 215–226.

Ректор Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка у поданому матеріалі відслідковує полтавські шляхи, які вивели Василя Андрійовича на високу поетичну орбіту.

Науковець, побувавши у рідному селі, родинному гнізді безсмертного Симоненка, на основі раритетних документів відкриває нам маловідомі сторінки його життєпису і творчості. Завдяки землякам, їх шанобливому ставленню до свого односельця, перед нами постає велична постать поета-патріота.

Краще зрозуміти особистість Василя Симоненка, перегорнути сторінки його біографії, а також поетично осмислити разом із земляками-лубенцями, нашими сучасниками, саму постать "витязя молодшої української поезії" читачу допоможе збірник, присвячений 70-літтю від дня його народження:

Відлуння Василевого Різдва : спогади, вірші земляків, нариси з літературного життя Лубенщини, фотолітопис сьогодення. – Полтава : АСМІ, 2004. – 150 с.

В книгу увійшли спогади друзів та знайомих поета, а також віршовані твори земляків та унікальні фотознімки різних часів.

Зворушує поезія лубенської поетеси Ольги Хало **"З небуття"**, написана 1995 року, тоді, коли Симоненко посмертно був удостоєний Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка:

*У дні зимові, смутком оповиті,
Я перейшов давно життя межю.
О бійчани, ніжні й працюовиті,
Я вам уже нічого не скажу.*

*Які у вас смарагдові долини,
Які духмяні в полі чебреці...
Ні спогадом, ні серцем не прилину,
Де зачекались рідні Біївці.*

*Любив цю землю крізь сніги і весни,
І шляхом тим, що стеле навпрошки,
Іду до вас із небуття воскреслий,
Мої найкращі в світі земляки.*

Додаткова інформація на сайтах:

Василь Симоненко. – Вікіпедія [Електрон. ресурс]. – Електрон. текст. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org>.

2015-й став роком В. Симоненка на Полтавщині [Електрон. ресурс]. – Електрон. текст. – Режим доступу: <http://pl.strichka.com.>item/19208389>.

"Я ДЛЯ ТЕБЕ ГОРІВ, УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ..."

*Україна для Симоненка – мати, святиня...
У відданості їй для поета – синівське щастя його...*

О. Гончар

Поет прожив мало. І відійшов у вічність скоріше, ніж долинув до народу стукіт його серця, сповненого любов'ю до української землі.

А черпав її, святу синівську любов, з важкого повоєнного горя народного, з напівголодного дитинства, із згорьованих удовиних сліз баби Онисі, у якої трьох синів забрала війна, із зашкарублених від праці на землі маминих і дідових рук.

Живила його любов до України:

Чернов А. Василь Андрійович Симоненко: "Я українець. Оце і вся моя біографія" / А. Чернов // Українське слово. – 2015. – № 1–2. – С. 10–11.

Як стверджує у цій статті полтавський краєзнавець, це і є ключем до пізнання явища в українській літературі на ім'я Симоненко. Його постать є символічною. Зірка поезії Василя спалахнула в середині 50-х років світлом любові, надії і віри в майбутнє України.

Живила його історія і краса полтавського краю, народні думи, легенди і пісні:

*Ті пісні найперше вчили
Поважати труд людський і ніт,
Шанувать Вітчизну мою милу,
Бо вона одна на цілий світ.*

*З нею я ділити завжди буду
Радощі, турботи і жалі.
Бо у мене стукотить у грудях
Грудочка любимої землі.*

Симоненко В. Грудочка землі : [поезія] / В. Симоненко // Симоненко В. На схрещених мечях : вибрані твори. – К., 2004. – С. 39. – (Б-ка Шевченківського комітету).

Олесь Гончар називав Василя Симоненка своїм духовним сином і дуже шкодував, що такий талановитий поет і полум'яний патріот рано пішов із життя. У статті "Витязь молоді української поезії" (1971 рік) він висловив трепетне ставлення до творчості молодого митця-земляка:

Гончар О. Витязь молоді української поезії / О. Гончар // Симоненко В. На схрещених мечях : вибрані твори. – К., 2004. – С. 5–9. – (Б-ка Шевченківського комітету).

Розкриваючи тему любові до рідної землі, українського народу у творах Симоненка, ми будемо цитувати уривки з цієї розвідки та ілюструвати їх рядками його поезій:

"Зболений ранніми болями, одержимий жагою любові до матері-України, він виповів цю любов і цей біль у слові пекучому і шаленому":

*Дай мені у думку динаміту,
Дай мені любові, дай добра,
Гуркочи у долю мою, світе,
Хвилями прадавнього Дніпра.*

*Не шкодуй добра мені, людині,
Щастя не жалій моїм літам –
Все одно ті скарби по краплині
Я тобі закохано віддам.*

Симоненко В. "Світ який – мереживо казкове!.." : [поезія] / В. Симоненко // Симоненко В. На схрещених мечях : вибрані твори. – К., 2004. – С. 116. – (Б-ка Шевченківського комітету).

"Його любов до України – це любов юнака, який широко дивиться на світ. Симоненко бачить народ свій і в його багатющій історії, і в реальній неминучості майбуття, де українська нація – після тоталітарних жахів імперії, після геноцидів та голодоморів – посяде гідне місце в житті цивілізованого вільного людства:

*Земле рідна! Мозок мій світліє,
І душа ніжнішою стає,
Як твої сподіванки і мрії
У життя вливаються моє.*

*Я живу тобою і для тебе,
Вийшов з тебе, в тебе перейду,
Під твоїм високочолім небом
Гартував я душу молоду.*

Симоненко В. "Земле рідна! Мозок мій світліє..." : [поезія] / В. Симоненко // Симоненко В. Твори : у 2-х т. – К., 2004. – Т. 1: Поезії. Проза. – С. 123.

"Нещадний він до її ворогів, глумителів та відступників, проти яких спрямована спопеляюча ненависть":

*Народ мій є! Народ мій завжди буде!
Ніхто не перекреслить мій народ!
Поцезнуть всі перевертні й прибудди,
І орди завойовників-заброд!
Народ мій є! В його волячих жилах
Козацька кров пульсує і гуде!*

Симоненко В. "Де зараз ви, кати мого народу?" : [поезія] / В. Симоненко // Симоненко В. Твори : у 2-х т. – К., 2004. – Т. 1: Поезії. Проза. – С. 101.

"Випоєний соками рідної землі, духовно багатий, сповнений почуття національної гідності, Симоненко вважає себе повністю відповідальним за долю України, і тому беззастережно віриш кожному слову його натхненних поетичних присяг":

*Україно! Ти для мене – диво!
І нехай пливе за роком рік,
Буду, мамо горда і вродлива,
З тебе дивуватися повік.*

*Ради тебе перли в душі сію,
Ради тебе мислю і творю –
Хай мовчать Америки й Росії,
Коли я з тобою говорю!*

*Хай палають хмари бурякові,
Хай сичать образи – все одно
Я проллюся крапелькою крові
На твоє священне знамено.*

Симоненко В. "Україно, п'ю твої зіниці..." : [поезія] / В. Симоненко // Симоненко В. На схрещених мечях : вибрані твори. – К., 2004. – С. 79. – (Б-ка Шевченківського комітету).

Ця поезія, можливо, найкраща з усіх, дійшла до нас в авторському оригіналі. Сьогодні вона звучить відповідником трагічному Шевченковому – "за нею душу погублю".

Симоненкових "Лебедів материнства" співають і вишивають на рушниках не тільки в Україні. Б. Олійник писав: **"В зоряну мить явив світові цей шедевр Василь Симоненко, справді виповів за всіх нас найсокровенніше, найнедоторканніше. Далекосяжно і мудро Симоненко обрав саме колискову..."**. Мати, колишучи синочка, розмовляє з зорями, прикликає лебедів – правічний символ вірної любові. Вона серцем прозирає в синове майбутнє, навчаючи його:

*Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.*

Саме цей фінальний двовірш "Лебедів материнства" викарбуваний на Симоненковій могилі в Черкасах. Може, тому, що в цих простих і мудрих словах – **Заповіт** поета?

Симоненко В. Лебеді материнства : [поезія] / В. Симоненко // Симоненко В. Спадщина : у 2 т. / упорядник В. Яременко. – К., 2008. – Т. 1. – С. 91–92.

Додаткова інформація на сайтах:

Симоненко. – Лебеді материнства [Електрон. ресурс]. – Електрон. текст. – Режим доступу: <http://ukrlit.org>.

Василь Симоненко. – пісні [Електрон. ресурс]. – Електрон. текст. – Режим доступу: <http://pisni.org.ua>.

"...ТИ НЕ УНИК СВОГО ХРЕСТА?"

*За нашу землю, дорогу й кохану,
Я рад прийняти на себе всі вогні.*

В. Симоненко

*... серед нас не було і немає поета більшої
громадянської мужності, більшої рішучості,
більшої безкомпромісності, ніж Василь
Симоненко.*

Невідомий автор

Василь Симоненко був щасливим від Бога, що міг і вмів бути скрізь і перед усіма відвертим і прямим.

Хоча, безперечно, це не подобалося багатьом кар'єристам, холюям імперії, людям далеким від духовності і вічності. Саме вони "кастрували" його журналістські і літературні статті, міняли слова у віршах, а потім просто їх почали знімати з періодичних видань.

Лауреат Національної премії України імені Т. Г. Шевченка і міжнародної премії імені Антоничів письменник Є. Сверстюк дуже конкретно і об'єктивно сказав на одному з вечорів пам'яті В. Симоненка:

"Чимало поетів того часу і згодом, щоб уникнути репресій, переслідувань і тюрем, щоб постійно друкуватися, використовували у своїх творах "мішанку": трохи захищали Україну і свій народ, трохи хвалили владу імперії. Симоненко ж, навпаки, йшов одним рівним шляхом...":

Дітчук В. Він був провидінням для України / В. Дітчук // Дзвін. – 2005. – № 8. – С. 152.

Усе в житті починається з моралі та людської гідності. У це вірив Василь Симоненко.

Поет намагався бути розкутим і чесно писати правду: "я хочу правді бути вічним другом", "щоб правду більш не кидали за ґрати", він рано, в двадцять літ, усвідомив:

*... покликання сумне
Любити все прекрасне і земнее
І говорити правду всім бульдогам.*

("Я", 12.XII.1955)

В творчості намагався позбуватися напівправди й половинчатості. Він був одним з бунтарів проти радянської тоталітарної системи, за словами письменника В. Шевчука, **"висловлювався різко і уїдливо щодо сильних світу**

цього". З цього бунту і почалися його кроки в коло "шістдесятників", які тільки-но спиналися на ноги, про що йдеться в наступних публікаціях:

Косів М. Поезія Василя Симоненка як символ епохи шістдесятництва / М. Косів // Літературна Україна. – 2015. – № 1–2. – С. 6–7.

Симоненко Василь Андрійович : поет, учасник руху шістдесятництва // Рух Опору в Україні : 1960–1990 : енциклопедичний довідник. – К., 2010. – С. 583–585.

Тарнашинська Л. "Поетика поривань" як естетична норма : Василь Симоненко / Л. Тарнашинська // Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво : профілі на тлі покоління : (історико-літературний та поетикальний аспекти). – К., 2010. – С. 100–145.

У монографії відомого науковця читач побачить епоху, складе уявлення про "зоряний інтеграл" того покоління і в ньому постать поета, який залишив такий значний слід у свідомості українства.

Літературознавець наводить той факт, що саме за участю В. Симоненка були відкриті таємні братські могили жертв сталінізму на Лук'янівському, Васильківському кладовищах, у Биківнянському лісі. Він разом з товаришами написав меморандум на адресу Київської міської ради з вимогою оприлюднити ці місця і перетворити їх на національні меморіали.

Хтозна, чи розумів тоді Василь, що чинить, по суті громадянський подвиг, однак він не міг не розуміти, що підписує собі смертний вирок. Але не міг інакше:

*Мені дарма, що брехні і обмови
Об мене торохтять,
Як об гостинець град.
Мені дарма, плюю на остороги...*

Симоненко В. "І знову сам воюю проти себе..." : [поезія] / В. Симоненко // Симоненко В. Берег чекань. – К., 2001. – С. 109.

З'являються вірші – сміливі, гучні, викличні, де все і всі названі своїми іменами, вірші, позбавлені езопівської конспірації, народжені з переконання:

*Можна прострелити мозок,
що думку народить,
думки ж не вбить.*

Симоненко В. "Як не крути..." : [поезія] / В. Симоненко // Симоненко В. Спадщина : у 2 т. / упорядник В. Яременко. – К., 2008. – Т. 1. – С. 363.

Або співзвучний Шевченковому "Кавказу" вірш Симоненка **"Курдському братові"**, у змісті якого ми відчуваємо багатостраждальну долю українського народу:

*Вони прийшли не тільки за добром,
Прийшли забрати ім'я твоє, мову,
Пустити твого сина байстрюком.
З знобителем не житимеш у згоді...*

Симоненко В. Курдському братові : [поезія] / В. Симоненко // Симоненко В. Спадщина : у 2 т. / упорядник В. Яременко. – К., 2008. – Т. 1. – С. 414–415.

Після короткої хрущовської "відлиги" в українському суспільстві відчувалася атмосфера дедалі сильніших "заморозків". Тодішня влада, злякавшись вільнодумства молодих митців, всіляко змушувала їх мовчати: цензорським пером, залякуваннями і арештами, а то й звірячим побиттям Василя Симоненка, яке сталося влітку 1962 року, після чого його молоде життя почало згасати, немов свічечка на вітрі.

Про цей жахливий факт, який став фатальним у житті поета, згадує його однокурсник Віктор Онойко:

Онойко В. "Не так я мріяв жити, як живу" // Життя, мов спалах блискавки : спогади друзів і колег про Василя Симоненка. – Черкаси, 1991. – С. 13–26.

В рік 40-річчя пам'яті поета завісу над цією подією спробувала підійняти київська журналістка в наступній статті:

Титаренко Л. "Минуле не вернуть, не виправить минуле..." / Л. Титаренко // Голос України. – 2003. – 20 груд. – С. 5.

Через рік Василь зрозумів, що система відверто демонструє свою силу, вказуючи йому на "своє місце" і він, замислюючись над майбутнім, розмірковує в щоденнику:

"Я не знаю, як триматимуся, коли посиплються на мою голову справжні випробування. Чи лишуся людиною, чи жах засліпить не лише очі, а й розум? Втрата мужності – це втрата людської гідності, котру я ставлю над усе. Навіть над самим життям".

Тиск на нього посилювався і через два місяці Симоненко своє обурення довіряє щоденнику:

"Друковані органи стали ще бездарнішими і зухвалішими. "Літературна Україна" каструє мою статтю. "Україна" знущається над віршами. Кожен лакей робить що йому заманеться. До цього можна ще

додати, що в квітні були зняті мої вірші у "Зміні", зарізані у "Жовтні", потім надійшли гарбузи з "Дніпра" і "Вітчизни".

За розповідями матері Ганни Федорівни, у Василя після тієї екзекуції було відчуття, ніби у нього щось всередині обірвалося. Очевидно, відбили йому нирки.

Тому красномовним є наступний запис: *"Мабуть, почалося моє згасання. Фізично я майже безпорадний, хоч морально ще не зовсім виснажився. Думаючи про смерть, не почуваю ніякого страху. Можливо, це тому, що вона ще далеко? Дивна річ: я не хочу смерті, але й особливої жадібності до життя не маю. Десять років – для мене більше, ніж достатньо".*

Симоненко В. Окрайці думок (Щоденник) / В. Симоненко // Симоненко В. Півні на рушниках : оповідання, щоденник. – Львів, 1992. – С. 86, 87.

На 29-ому році життя поет жадав тільки 10 років! Він встиг би закінчити аспірантуру, захистити дисертацію, зростити сина, виховати покоління гідних патріотів-українців... Але *"автор ненаписаних поем", "розтоптаний жорстокістю нікчем",* відчував, що йому *"заграє смерть іржавою трубою...".*

Василь Симоненко *"блискавкою вмер поміж зірками"* 13 грудня 1963 року.

1965 року Симоненкові книги поезій *"Тиша і грім", "Земне тяжіння",* книжка для дітей *"Подорож у країну Навпаки"* були висунуті на здобуття Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка.

Пропонуємо увазі користувачів текст дискусії щодо кандидатури письменника, яка виникла у Комітеті з Шевченківських премій 5 березня 1965 року, і друкується вперше під рубрикою "Скрижалі":

Костюченко В. Національній премії України ім. Т. Г. Шевченка – 50 років! / В. Костюченко // Літературна Україна. – 2011. – 25 серп. – С. 14.

Вибірково подаємо уривки тих зауважень, які висловили полтавці. Зокрема, О. Гончар: *"Ви знаєте, наскільки він популярний серед молоді, у нього є ряд блискучих поезій. Він писав з громадянською пристрасстю, і в жанрі поезії, і в жанрі прози".*

В той же час секретар ЦК КП України А. Д. Скаба (теж полтавець) відзначив: *"Симоненка не можна порівнювати з жодним письменником, який хибував. Вихованцю радянської влади положено писати, як положено в нашій країні. У Мюнхені, у цьому кублі нацистів, вийшов перший номер часопису "Сучасність", де опубліковані всі негативні погані твори*

Симоненка... Треба це питання зняти з обговорення. Симоненко ніяким авторитетом у радянської молоді не користується... Тому мова йде не про генія, не про видатне явище і щось нове в нашій літературі. Симоненко різко виступив проти цілого ряду уяв у житті нашої партії і народу".

Олесь Гончар сміливо заперечив високопоставленому партійному функціонеру і став на захист покійного молодого поета: *"...змушений тут не погодитись із Андрієм Даниловичем і його оцінкою цього поета. Не можу сприйняти того образливого тону, у якому він говорив про Симоненка. Звичайно, тільки негідник міг передати туди уривки з щоденника, вірші, але до чого тут Симоненко? Але я вважаю, що немає кращої поезії в осуд фашизму".*

Шевченківська премія Василю Симоненку була присуджена тільки через 30 років – 1995-го (посмертно). З 1966 по 1981 рік жодне Симоненкове слово не потрапило до друку. Кадебісти полювали за його рукописними творами, які поширювалися таємно. Лише в часи Незалежності України побачили світ його твори, заборонені в Радянському Союзі:

Симоненко В. Поезії, заборонені в СРСР / В. Симоненко // Симоненко В. Берег чекань. – К., 2001. – 157–168.

Додаткова інформація на сайті:

Симоненко Василь Андрійович. – Вікіцитати [Електрон. ресурс]. – Електрон. текст. – Режим доступу: <http://uk.wikiquote.org/wiki>.

Науково-виробниче видання

Рік Василя Симоненка в Україні, на Полтавщині

**"ПРОРОК
З ПОЛТАВСЬКОГО КРАЮ"**

Бібліографічна розвідка

Упорядник *Надія Михайлівна Требіна*

Редактор *С. В. Сичова*

Комп'ютерний набір *Н. М. Требіна*

Комп'ютерна верстка *В. Ф. Походун*

Підписано до друку 12.02.2015. 20 стор. Тираж 5 прим.
Обласна бібліотека для юнацтва імені Олесь Гончара
36038, м. Полтава. вул. Енгельса, 25а